

(Mesić)

Igmanska inicijativa, Beograd, 27.06.2005.

***Gospodine predsjedniče Državne zajednice Srbije i Crne Gore,
gospodine predsjedajući i članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine,
uvaženi članovi Igmanske inicijative,
poštovani gosti i uzvanici,***

Igmanskoj inicijativi koja je i u prošlosti toliko puta prednjačila svojim akcijama i potezima, **otvarajući perspektive i gurajući naprijed** u prilikama kada se činilo da sve vuče prema natrag, valja zahvaliti što su se danas u Beogradu sastali **državni poglavari triju zemalja tzv. Daytonskog trokuta**. Što se mene tiče, **rado sam se i spremno odazvao pozivu**, jer iskreno vjerujem da treba koristiti **svaku priliku** ne samo za razmjenu mišljenja, nego i za **unapređivanje odnosa između naših triju država**.

Smatrao sam i smatram jednim od **prioritetnih zadataka** hrvatske vanjske politike **puno normaliziranje prilika u jugoistočnoj Evropi**, točnije – na području bivše Jugoslavije. Ideja da bi Hrvatska trebala „pobjeći“ iz regije i odvojiti se od svojih susjeda, **promašena je** i, dozvolite mi da posve otvoreno kažem, **glupa**. Upravo suprotno – Hrvatska mora činiti sve što može, kako bi regija postala **sigurna, stabilna i mirna** i kako bismo unapređivali naše odnose sa susjednim zemljama, ne zaboravljajući pri tome nedavnu prošlost, ali – upravo toj prošlosti **usprkos**.

Uz pretpostavku suradnje Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine u realiziranju takvoga koncepta, mi možemo **zajedničkim naporima** pomoći da naše tri zemlje uspješno napreduju prema cilju koji nam je isti – prema **ujedinjenoj Evropi**. Mi možemo, da tako kažem, ujedinjenoj Evropi donijeti na poklon **mir i stabilnost** na njezinome jugoistoku. **A to nije malo**.

Ponovit ću i ovdje nešto, što sam do sada rekao već u mnogo navrata – naš evropski put i sve što on podrazumijeva, odnosno pretpostavlja **nije i ne smije biti rezultat bilo čijeg pritiska iz vana**. Sve što radimo u kontekstu prihvaćanja evropskih standarda i unapređivanja evropskih vrijednosti mi radimo i moramo raditi **zbog nas samih i zbog vlastite budućnosti**.

Bitno je da naši građani to shvate. Mislim da i na tome području nevladine organizacije koje su bile pravi **pioniri u krčenju putova prema razvijenom, demokratskom svijetu**, što znači u prihvaćanju politike i prakse civilnog društva i ljudskih prava, mogu **mного** učiniti. Svijest o tome da naša budućnost nije **ni** u povratku u prošlost, **ni** u negiranju ili prešućivanju prošlosti, nego **samo i jedino u prihvaćanju istine o prošlosti**, jedan je od ključnih preduvjeta da zakoračimo kroz evropska vrata.

Jednako tako, svijest o tome da smo mi na žalost potkraj 20. stoljeća postali **krizna točka staroga kontinenta i „zemlje – slučajevi“**, ali i da na toj zlosretnoj reputaciji **ne možemo zasnivati naše postojanje, ni graditi našu budućnost**, mora postati jednom od bitnih odrednica pri koncipiranju našega nastupa **prema** svijetu i u svijetu. Kada kažem „našega“, mislim i na svaku pojedinu zemlju, i na regiju. U ime Republike Hrvatske mogu sasvim deciderano reći da mi **nismo i ne želimo biti, ni u kojemu kontekstu, „poseban slučaj“, ili uopće „slučaj“**.

Svjesni smo kako onoga što je bilo, tako i sadašnjega stanja. Znamo da još mnogo toga moramo uraditi, kako bismo **zacijelili rane, uklonili ožiljke** i – što je najvažnije – **promijenili način razmišljanja, srušili stereotipe, razgradili nepovjerenje i suzbili mržnju**. Nemojmo se zavaravati – **svega toga još ima**. Upravo zbog toga čini mi se izuzetno važnim što će Igmanska inicijativa na svojem beogradskom zasjedanju raspravljati o mogućnostima unapređivanja **kulturne suradnje u Daytonskom trokutu**.

Često se pogrešno misli da politika u svemu treba prednjačiti. **Ponekad, zapravo prilično često, teren za političku akciju valja pripremiti na drugim područjima.** U našem slučaju politika je dala inicijalni impuls, otvarajući proces normaliziranja, ali sada **dugoročnu, trajnu i pravu** osnovu toga procesa treba tek stvarati – **i** u gospodarstvu, **i** u kulturi, **i** u znanosti, **i** u sportu. Neće uvijek biti ni lako, ni jednostavno. Incidenti koji nerijetko prate sportske susrete, o tome rječito svjedoče.

Neće biti lako ni u kulturi, jer – koliko god to paradoksalno bilo – upravo u redovima kulturnih djelatnika bilo je ne baš malo onih koje se bez ikakvog pretjerivanja može nazvati **nositeljima šovinizma i propovjednicima mržnje**. Djelovali su u literaturi, publicistici, filmu . . . Sada smo suočeni s posljedicama njihovog „rada“. A, ne treba imati ni ovdje iluzija. **Rade oni i dalje.** Ponekad smo još svjedoci situacija da su takvima otvorena sva vrata, a da se na one koji zagovaraju dijalog, obnovu povjerenja i razumijevanje, gleda kao na nacionalne izdajice, ili u najmanju ruku kao na „**sumnjiva lica**“.

Da se razumijemo: ja ne plediram ni za kakve zabrane, ali tražim i mislim da imam pravo tražiti **barem jednake šanse**. A ni toga često još nema. Često smo skloniji tome da prihvaćamo inzistiranje na onome što nas razdvaja, zaboravljajući na to da ima mnogo toga što nas povezuje – ne u smislu nekakvog zajedničkog života, nego u smislu interesa.

Često smo brzi i izdašni kada treba prozivati i prokazivati „one druge“, ali vrlo spori i nesprenni okrenuti se sebi samima. **Takvo se stanje mora mijenjati.** Mi naprosto **moramo biti otvoreni i iskreni** – sami prema sebi, a potom i prema drugima. Naravno, s punim pravom očekujemo onda isto takvo ponašanje i od tih drugih.

Istina o sadašnjosti podrazumijeva sposobnost prepoznavanja zajedničkih interesa koji se nerijetko zasnivaju i na zajedničkoj prošlosti, onoj prije ratova u kojima se raspala jugoslavenska federacija. Ona podrazumijeva spremnost da se ti interesi **prepoznaju, identificiraju i ostvaruju**, ali i spremnost da se **prevladaju hipoteke nedavne prošlosti** koje još opterećuju naše odnose – sve manje, doduše, na najvišim razinama.

A istina o prošlosti podrazumijeva **i ispriku, i priznanje, i pokajanje**. Pred sudom, svejedno je li to međunarodni, ili nacionalni sud, i odgovornost i krivnja mogu se i moraju utvrđivati **isključivo na individualnoj osnovi**. Nisu narodi krivi. Činjenica je, međutim, da su zločini činjeni **u ime naroda i pod plaštem imena** cijelih naroda. Stoga je i logično da izrazi isprike dolaze u ime naroda, odnosno država. **One koji isprike izriču treba primiti u dobroj vjeri, a ne napadati ili bojkotirati.**

Mi **nismo** odgovorni za zla i zločine prošlosti, ni one dalje, ni one nedavne, ali **moramo biti spremni prihvatiti odgovornost da se takva zla i takvi zločini ne ponove u budućnosti**. U duhu te odgovornosti i pokazujući da od nje ne bježimo, potpisat ćemo danas ovdje i zajedničku izjavu koju smo naslovili „**Trojni pogled na sadašnjost i budućnost**“. Rekli smo ono i onoliko koliko je u ovome trenutku potrebno, ali i moguće. Rekli smo, uvjeren sam, **dovoljno kako bismo stvorili osnovu da u normaliziranju naših uzajamnih odnosa napravimo još jedan korak dalje.**

Igmanska inicijativa koja nam je nedavno podastrla i prijedloge brojnih bilateralnih sporazuma kojima bi unaprijedili naše uzajamne odnose, osigurala nam je okvir i za današnji susret i potpisivanje trojne izjave. **Dugujemo joj zahvalnost.** Nadam se da će i u budućnosti nastaviti sa svojim vrijednim aktivnostima, pomažući s jedne strane građanima, a s druge – nama kojima su ti građani povjereni najviše funkcije. Mi, i jedni, i drugi, tu pomoć trebamo kako bismo što brže i što spremnije, **pomažući si uzajamno**, nastavili put prema Evropi.

Istina je, današnja je Evropa uzdrmana, ali **koncept ujedinjene Evrope nije došao u pitanje**. Možda će trebati razmisliti na osnovi kojega i kakvog koncepta se to ujedinjenje provodi, ali – ponavljam – ujedinjenje kao takvo **ne dolazi u pitanje, baš kao ni politika širenja, zapravo zaokruživanja Evropske unije**. Hrvatska je na tom evropskom putu odmakla dalje od drugih u regiji, ali spremni smo naša iskustva i saznanja podijeliti i sa Srbijom i Crnom Gorom, i s Bosnom i Hercegovinom.

Rekao bih zaključno da mi i današnjom trojnom izjavom pokazujemo i dokazujemo zrelost za budućnost, i to **ne bilo kakvu, nego evropsku budućnost**. Neka to bude **naša poruka** odavde i onima koji bi nas u našim sredinama najradije **vratili u izolaciju i stanje međusobnih sukoba**, ali i Evropi u kojoj poneki još **sumnjaju** je li i nama mjesto u njihovim redovima.

Na dobrom smo putu.

Tim putem moramo nastaviti, usprkos otporima, usprkos poteškoćama i usprkos sumnjama.

Drugoga puta za nas nema.

Hvala.